

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะมาถึงและเชื่อว่าการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2553: 5) และการศึกษาในระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นรากฐานสำคัญ ในโครงสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติ ซึ่งการจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย เน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในการบริหารสถานศึกษานั้น มีการแบ่งงานเป็น 4 งานคือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานด้านบริหารและการส่งเสริมการศึกษา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2545: 46) จากภาระงานดังกล่าว งานด้านวิชาการถือว่าเป็นงานสำคัญ เป็นหัวใจของโรงเรียนเพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา นักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (โสรัจ พิศพนวชนม 2542: 318-319) สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 1) ซึ่งกล่าวว่างานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม

เพื่อให้การบริหารการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 หมวด 6 เรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษากำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา จัดให้มีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ทุกห้าปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมิน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 2542: 15-16) และส่วนหนึ่งของการประเมินภายนอก ได้มีการจัดตั้ง สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. เป็นหน่วยงานทดสอบระดับชาติ อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย พัฒนา และให้บริการทางการประเมินผลทางการศึกษา และทดสอบทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติ

และระดับนานาชาติเพื่อทำการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทดสอบความรู้และความคิดและเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชาติด้วย(สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555:1-2) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552- 2561) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติ มีคะแนนเฉลี่ย มากกว่าร้อยละ 50 และผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (ผลทดสอบ PISA)

ที่ผ่านมาคุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่พอใจของสังคม เด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ยังมีค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งจากผลการสอบในปีการศึกษา 2553 พบว่าคะแนนเฉลี่ย ในทุกระดับชั้นของวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ลดลงจากปีการศึกษา 2552 และมาตรฐานความสามารถยังได้คะแนนต่ำในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555:6) ส่วนในปีการศึกษา 2554 มี 5 กลุ่มสาระที่มีคะแนนเฉลี่ย มากกว่าร้อยละ 50 คือ กลุ่มสาระ ภาษาไทย 50.04 คณิตศาสตร์ 52.40 สังคมศึกษา 52.22 สุขศึกษา 58.87 และการงานอาชีพ 55.38 (วิहार พลเพชร 2555: 5) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าคะแนนยังมีค่าเฉลี่ยที่ไม่ค่อยดีนัก โดยเฉพาะวิชาหลัก วิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2554 ก็ยังไม่ถึงร้อยละ 50 ตามที่ตั้งเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองได้กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

เนื่องจากปัญหาผลคะแนนการทดสอบระดับชาติที่ยังไม่สูงมากนัก ในกลุ่มสาระวิชาหลัก ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลคะแนนการทดสอบระดับชาติของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นสังกัดที่มีโรงเรียนในสังกัดมากและมีความแตกต่างกันในด้านขนาดของโรงเรียนและบริบทต่างๆ และจากการศึกษาข้อมูลคะแนนการทดสอบระดับชาติของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี การศึกษา 2550-2552 พบว่า คะแนน เฉลี่ย เป็นดังนี้ ปีการศึกษา 2550 ร้อยละ 45.36 ปี 2551 ร้อยละ 46.99 และปี 2552 ร้อยละ 43.03 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2553: 64) และในปีการศึกษา 2554 พบว่าคะแนนร้อยละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆเป็นดังนี้ ภาษาไทย 50.65 คณิตศาสตร์ 50.83 วิทยาศาสตร์ 39.27 ภาษาอังกฤษ 33.33 สังคมศึกษา 53.35 สุขศึกษา 60.73 ศิลปะ 47.54 และการงานอาชีพ 56.64 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ 49.04 จะเห็นว่ามีเพียง 5 กลุ่มสาระเท่านั้นที่มีคะแนนร้อยละมากกว่า 50 คือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา และการงานอาชีพ ส่วนอีกสามกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และศิลปะยังไม่ถึงร้อยละ 50 ซึ่งคงต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

การที่คะแนนการทดสอบระดับชาติยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารคืองานวิชาการ ดังคำกล่าวที่ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของโรงเรียนที่ต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

และความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น (สำนักการศึกษา 2554: 10) รวมถึงยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้กล่าววามมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านการบริหารงานวิชาการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาผลคะแนนการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารงานวิชาการ กับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

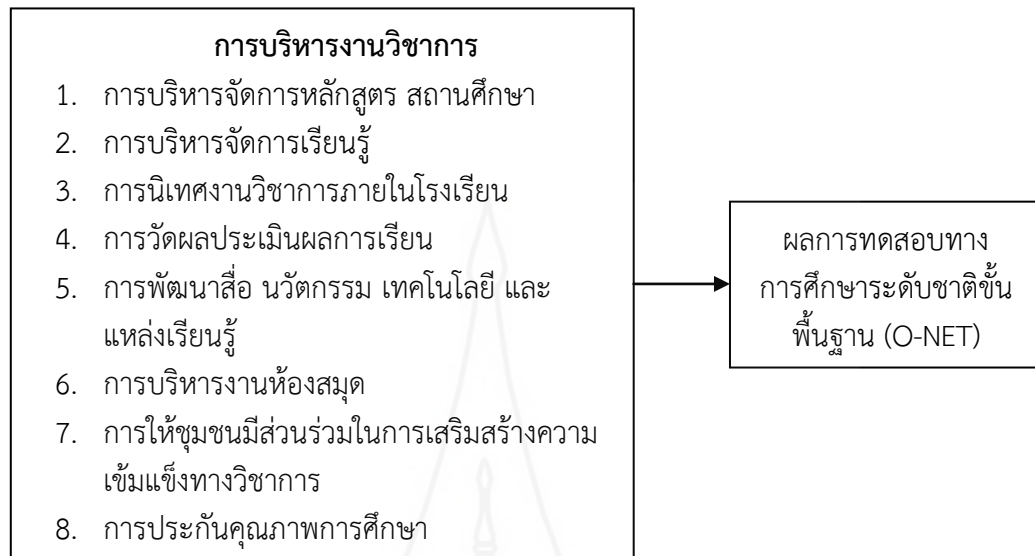
2.4 เพื่อสร้างสมการทำนายผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จากปัจจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยได้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน 8 ปัจจัย คือ การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารจัดการเรียนรู้ งานนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน งานวัดผลประเมินผลการเรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานห้องสมุด การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษากับงานวิชาการ ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

4.1 การบริหารงานวิชาการ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กันทางบวก

4.2 ปัจจัยการบริหารงานวิชาการซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 2. การบริหารจัดการเรียนรู้ 3. การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน 4. การวัดผลประเมินผลการเรียน 5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่ง เรียนรู้ 6. การบริหารงานห้องสมุด 7. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ 8. การประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การบริหารงานงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานใดๆในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาให้การเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงพัฒนาความสามารถ ทักษะชีวิต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มี 8 ด้าน คือ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการเรียนรู้ การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน การวัดผลประเมินผลการ

เรียน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การบริหารงานห้องสมุด การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา

5.2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างของโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร โดยมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้แทนชุมชน และนำไปสู่การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลแล้วนำมา พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและ ชุมชน

5.3 การบริหารจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในด้านการนำหลักสูตรไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรโดยมีการวิเคราะห์ปัญหา มีการวางแผนในด้านการจัดครูเข้าสอน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการตรวจสอบ นิเทศติดตามการทำแผน และวิธีการสอนรวมถึงการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถความถนัดของตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

5.4 การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนได้วางแผนและดำเนินการร่วมกันเริ่มตั้งแต่สร้างความตระหนักและความเข้าใจเรื่องการนิเทศพร้อมทั้งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบมีการดำเนินการและการประเมินผลตามแผน เพื่อเป็นการชี้แนะให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือกับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาการในการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษา

5.5 การวัดผลประเมินผลการเรียน หมายถึง การกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพผู้เรียนและ ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะประกอบไปด้วยจัดทำนโยบาย รูปแบบ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์ แนวปฏิบัติและเกณฑ์การประเมินไว้ชัดเจน

5.6 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูผู้สอนได้พัฒนาความคิดหรือการกระทำ การปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ร่วมกันกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการ ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการผลิต จัดทำ พัฒนา และประเมินการใช้สื่อ นวัตกรรมเหล่านั้นด้วย

5.7 การบริหารงานห้องสมุด หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับวัสดุ ความรู้ต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่บรรณารักษศาสตร์ดำเนินการเลือก จัดทำ จัดเก็บและ เป็นแหล่งให้นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ได้ศึกษาหาความรู้ มีการจัดตารางการใช้และคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.8 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีการสร้างความตระหนักและร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วยการระดมความคิด ศึกษา สืบรวจ

ความต้องการ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

5.9 การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ โดยการ กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จ วางแผน ดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตาม และมีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.10 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผลการทดสอบเพื่อวัดความรู้ และความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จำนวน 67 มาตรฐานการเรียนรู้ ครอบคลุม 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาภาษาอังกฤษ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครได้แนวทางในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2 ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครู

6.3 ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครได้ข้อมูลสารสนเทศสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนน O-NET) ของนักเรียนเพื่อเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจการบริหารการศึกษา